

“Het woord te voeren past den man”, behalve op de vrouwenpagina

Maria Rosseels, gendernormen in verandering en feministische ideeën in het verzuilde Nederlandstalige perslandschap van de ‘lange’ jaren 1950 aan de hand van de vrouwenpagina (ca. 1948-1965).

“God heeft het woord aan den man gegeven, maar de vrouw heeft het genomen”. Met die woorden opende schrijfster en journaliste Maria Rosseels in 1962 een lezing over haar werk ‘Het woord te voeren past den man’ voor de Katholieke Kring in Eindhoven; een vereniging waarvan op dat moment vrouwen statutair nog geen lid mochten zijn. Maria Rosseels (1916-2005) nam sinds 1947 de vrouwen- en filmpagina van de Vlaams-katholieke krant De Standaard voor haar rekening. Dit onderzoek focuste aan de hand van de casus Rosseels op de vrouwenpagina’s in het verzuilde Nederlandstalige perslandschap van de ‘lange’ jaren 1950, als venster op hoe in deze periode de rol van de vrouw in de maatschappij (en het katholicisme) aan negotiatie en herziening onderworpen was. Uit de historiografie blijkt namelijk een binaire visie op de ‘lange’ jaren 1950. Het is een periode die, tussen Wereldoorlog II en de ‘culturele revolutie’ vanaf eind jaren 1960 (met o.a. de tweede feministische ‘golf’, de seksuele ‘revolutie’,...), nogal snel als een periode van statisme of conformisme wordt afgedaan. Daarbovenop zijn deze vrouwenpagina’s in de pers een ondergewaardeerd medium, doch zeer interessant; het bood een (veel gelezen) platform voor werkende vrouwen met een publieke stem, met de mogelijkheid te onderzoeken in hoeverre zij daar roldoorbrekende ideeën lanceerden en welke reacties hierop kwamen. Het was een plek waar gendernormen geconstrueerd - maar, zoals in dit onderzoek aangetoond - ook ondermijnd werden.

Uit mijn onderzoek bleek namelijk dat de vrouwenpagina in deze periode, traditioneel geassocieerd met normbevestigende gendernormen, ook dient opgevat te worden als subversief medium: het bood een publiek platform voor vrouwelijk auteurschap en feministische bewustwording. Feministische ideeën werden via de vrouwenpagina –niet alleen in De Standaard maar ook in andere kranten, door andere schrijfsters –in de *mainstream* pers onder de aandacht gebracht. Daarnaast was er oog voor hoe Rosseels’ opvattingen en positie als ‘progressieve’, katholieke, ongehuwde vrouw met een kritische publieke stem ontvangen werd in het maatschappelijk middenveld. Ze kwam zo meerdere keren publiekelijk in conflict met het aartsbisdom Mechelen, waarbij enkele té ‘progressieve’ reeksen van Rosseels onder dwang werden stopgezet en er meermaals open brieven werden geschreven naar de vrouwenpagina van De Standaard om er ‘de juiste katholieke leer’ te herhalen. In andere ideologische middens werd Rosseels op haar beurt door haar kritische, antiklerikale en ‘feministische’ stellingname veelal als een brugfiguur gewaardeerd, tekenend voor hoe in de verzuilde pers een ‘modern’ (zelf-)kritisch katholicisme wel ideologische toenaderingen faciliteerde. Globaal genomen bouwde Rosseels echter nog meer bruggen: tussen verschillende ideologieën, tussen de kritischer en mondiger wordende katholieken, de katholieke pers en de Kerk, alsook tussen de bekommernissen van vrouwen en de mannelijke perswereld. Door de casus Maria Rosseels uit te spitten, zijn zo bredere inzichten vergaard over de veranderende genderrollen in de media en het (katholiek) maatschappelijk middenveld in de jaren 1950. Daardoor kon mijn onderzoek aantonen dat de naoorlogse periode geen tijd van conformisme, normbevestigende genderrollen

en kritiekloze verzuiling waren, dan wel een tijd van het bevragen, ondermijnen en veranderen van bestaande rolpatronen en sociaal-culturele tradities.